

Навчально-науковий інститут філології та історії
Кафедра історії, правознавства та методики навчання

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

2021-2022 н.р.

Для студентів спеціальності 013 Початкова освіта

Викладачі:

доктор педагогічних наук Гриценко Андрій Петрович

Email: grikand@ukr.net

асистент Петренко Наталія Миколаївна

Email: npetrenko1995@gmail.com

Кількість часу на вивчення

Лекцій	18/6
Семінарських занять	18/4
Самостійна робота студента	54/80
Форма контролю	іспит

Навчальна дисципліна «Історія та культура України» належить до нормативних дисциплін навчального плану і розрахована на здобувачів освіти педагогічних закладів вищої освіти IV рівня акредитації, які навчаються за освітньою програмою бакалавра. Дисципліна становить собою сукупність основ наук про сучасне і минуле українського народу. Вивчення цієї дисципліни сприяє формуванню у майбутніх фахівців цілісного розуміння національної історії та культури як соціальноісторичного явища, виробляє навички у студентів системного бачення закономірностей та особливостей її розвитку у контексті загальносвітових цивілізаційних процесів.

У дисципліні сконцентровано знання про українську культуру як універсальну форму буття, самовираження, творчості народу, як сфери матеріальної, духовної, ціннісної, комунікативної організації суспільства, що визначає норми поведінки, мислення, почуття людини, різних верств населення і нації в цілому.

1. *Мета навчальної дисципліни* – засвоєння та розуміння здобувачами освіти історії виникнення та формування українського народу, процесів формування й розвитку, трансформації української культури та української державності, утвердження національної самобутності, висвітлення політичної діяльності станів і соціальних груп в Україні на певних етапах історичного розвитку; виховання у здобувачів освіти любові до малої батьківщини та до України як Великої Батьківщини.

2. *Основні завдання навчальної дисципліни:*

- з'ясувати структуру предмета «Історія та культура України»;
- формувати знання про методологічні засади, джерельну базу української історичної науки;

- ознайомити здобувачів освіти із сучасними підходами до осмислення української культури та її співвідношення зі світовою духовною спадщиною;
- оптимізувати знання з питань розвитку, становлення і трансформації культури на українських землях;
- набувати ґрунтовних умінь у роботі з джерелом й історичною інформацією, термінологією та науковим апаратом;
- оволодівати навичками бібліографічного оформлення наукового матеріалу, орієнтування в головних історіографічних та культурологічних підходах.

У результаті вивчення курсу здобувач набуває загальні компетентності і програмні результати навчання:

Загальні компетентності (КЗ):

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК -2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК -6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК -7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК -8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності (ФК):

ФК-3. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)..

ФК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

Організація навчання

Види занять. Лекція з елементами бесіди передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Із метою активізації пізнавальної діяльності здобувачі вищої освіти відповідають на запитання за темою заняття, беруть участь у вирішенні проблемних ситуацій, в обговоренні дискусійних питань, що не лише сприяє осмисленню й усвідомленню теоретичного матеріалу тематичної лекції, а й розвиває мисленнєво-мовленнєву діяльність майбутніх фахівців.

Семінарське заняття передбачає самостійне вивчення студентами попередньо визначених питань з наступним усним обговоренням навчального матеріалу під час заняття чи письмовим оформленням у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень тощо. Семінари розвивають творчу самостійність студентів, зміцнюють їх інтерес до науки і наукових досліджень. В процесі семінарських занять студенти опановують науковим апаратом,

набувають навичок оформлення наукових робіт і опановують мистецтво усного та письмового викладу матеріалу.

Самостійна робота студента (СРС) – це самостійна діяльність-учіння студента, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Навчальні заняття для здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання під час дистанційної освіти здійснюється в синхронному (взаємодія учасників освітнього процесу з одночасним перебуванням у вебсередовищі дистанційного навчання) за допомогою технологій дистанційного навчання (онлайн-зв'язок програмного забезпечення Zoom, Google Meet, Skype, соціальних месенджерів Viber, Instagram, Telegram тощо) та асинхронному режимі (взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання із затримкою в часі) за допомогою електронної пошти, соціальних мереж, форумів, Google Classroom та інших хмарних технологій.

Політика курсу:

Курс читається українською мовою.

Студент має демонструвати повагу та толерантність по відношенню до усіх учасників освітнього процесу (студенти, викладачі, допоміжний персонал), дотримуватися правил внутрішнього розпорядку Університету.

Академічна доброчесність. Представлені результати освітньо-наукової діяльності мають бути результатом власних творчих пошуків, отриманих у ході навчальної та науково-дослідної роботи.

Відвідання занять. Відвідування лекційних занять є добровільним вибором здобувача. Результати виконання семінарських занять мають бути представлені викладачу на перевірку відповідно до розкладу занять особисто під час занять, або в режимі on-line, але не пізніше, ніж до наступного заняття.

Організаційні та навчальні обов'язки студентів:

- На семінарські заняття приходити попередньо підготовленими, ознайомленими з ходом заняття та з матеріалами для усного обговорення.
- Не пропускати заняття без поважної причини та не спізнюватися.
- Дотримуватися тем навчальної дисципліни.
- Задавати питання, цікавитися додатковими відомостями, сучасними науковими знаннями з предмету та консультуватися з викладачем.
- Аргументовано відстоювати свою думку стосовно тематики занять, якщо вона не збігається з думкою викладача.
- Вимагати від викладача додаткових роз'яснень на заняттях у випадку їх недостатнього висвітлення на лекціях.
- У випадку незгоди із отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем.
- Вчасно здавати відповідні теми.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№	ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовий модуль 1.			
Українські землі в XIV – першій половині XIX ст.			
1.	Лекція 1. Тема 1. Українські землі у складі іноземних держав (Великого князівства Литовського, Королівства Польського) (XIV – середина XVII ст.). Запровадження магдебурзького права у містах. Міські органи управління. Литовські статuti та формування правової системи України. Польсько-литовські унії та їх значення.	2	2
2.	Лекція 2. Тема 2. Україна в першій половині XVII – останній третині XVIII ст. Причини етапи та наслідки національно-визвольної революції 1648 – 1657 рр. Розбудова української держави – Гетьманщини. Причини, зміст та наслідки Руїни (1658 – 1681 рр.). Поділ Гетьманщини між Польщею та Московією. Тема 3. Україна в період Гетьманщини. Культурний розвиток українських земель в епоху бароко (1648 – середина XVIII ст.). Гетьманування І. Мазепи (1687 – 1708 рр.). Політичне становище Гетьманщини в 1708 – 1781 рр. Ліквідація козацького полкового устрою. Український національний рух у XVIII ст. Києво-Могилянській колегіум (академія) та його роль у культурному розвитку української та слов'янської культури. Характерні риси української культури епохи бароко (література, живопис, гравюра, скульптура архітектура, музика, сценічне мистецтво).	2	-
3.	Лекція 3. Тема 4. Українські землі в останній третині XVIII – першій половині XIX ст. Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської та Австрійської імперій. Суспільно-політичний рух у підросійській Україні в першій половині XIX ст. Тема 5. Культурний розвиток українських земель епохи класицизму та романтизму (друга половина XVIII – перша половина XIX ст.). Інтеграція української культури до російського загальноімперського культурного простору (освіта, наука, мистецтво). Заснування університетів у Харкові та Києві. Поширення стилів романтизму та класицизму. Епоха Просвітництва та романтизму й початок українського національного відродження останньої третини XVIII – першої половини XIX ст. Харківський університет – центр етнографічних досліджень.	2	-
Змістовий модуль 2.			
Україна у другій половині XIX ст. - до середини XX ст.			
4.	Лекція 4. Тема 6. Україна в другій половині XIX – на початку XX ст. Український визвольний рух у період національної революції 1905 – 1907 рр.	2	2

	Реформи 60 – 70-х років XIX століття. Громадівський рух в Наддніпрянській Україні. Суспільно-політичний рух на західноукраїнських землях в другій половині XIX ст. Україна в революції 1905 – 1907 рр. та період третьочервневої монархії. Тема 7. Культурний розвиток українських земель другої половини XIX ст. – початку XX ст. Соціально-економічні трансформації та їх вплив на культурні процеси. Формування українознавчих наукових студій в останній третині XIX – на початку XX ст. Наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка. Київський, Харківський, Новоросійський, Львівський, Чернівецький університети, як центри науки й освіти. Розвиток образотворчого мистецтва (живопис, графіка, скульптура, архітектура) на українських землях.		
5.	Лекція 5. Тема 8. Українська революція 1917 – 1921 рр. Створення форм української державності: Українська Центральна Рада, проголошення та створення УНР, Українська Держава П. Скоропадського, Директорія УНР, ЗУНР. Українські землі в Першій світовій війні. Лютнева революція 1917 р. Українська Центральна Рада (березень 1917 – квітень 1918 рр.): етапи формування. Всеукраїнський Національний конгрес та його значення. Реформування вищих органів влади. Українська Держава П. Скоропадського: внутрішня політика. Директорія УНР: зміст внутрішньої політики. «Отаманщина». Утворення ЗУНР: внутрішня політика. Причини поразки, наслідки української національно-демократичної революції.	2	-
6.	Лекція 6. Тема 9. Україна в період тоталітаризму (1921 – 1939 рр.). Розвиток української культури у 1920 – поч. 1950-х рр. Етапи становлення радянської влади в Україні. Політика «військового комунізму» та її особливості в Україні. Введення НЕПу: особливості та наслідки. Політика коренізації та її вплив на розвиток культури в Радянській Україні 1920 – на початку 1930-х рр. Сталінська політика соціалістичної модернізації у СРСР. Репресії 1920-х – 1930-х рр. Розвиток української науки у 1920 – 1950-х рр. Розвиток українського образотворчого та сценічного мистецтва у 1920 – поч. 1950-х рр.	2	-
Змістовий модуль 3. Україна 1945 - 1990 рр. та доби Незалежності			
7.	Лекція 7. Тема 10. Україна 1945 - 1985 рр. Відбудова народного господарства. XX з'їзд КПРС та лібералізація політичного режиму. Хрущовські реформи наприкінці 1950-х – 1964 рр. Дисидентський рух.	2	-
8.	Лекція 8. Тема 11. Розвиток української культури у 1956-1991 рр. Політична лібералізація 1956 – 1972 рр. та її вплив на розвиток української освіти та мистецтва. Суперечливі тенденції розвитку української культури у 1972 – 1991 рр. Політика русифікації. Розвиток українського образотворчого мистецтва (скульптура, архітектура, живопис, графіка) у 1956 – 1991 рр.	2	-

9.	Лекція 9. Тема 12. Перебудовчі процеси в Україні (1985-1991 рр.). Україна в умовах незалежності Проголошення політики «перебудови» та її особливості в Україні. Посилення суспільного руху за перебудову державного устрою. Здобуття Україною незалежності. Становлення та розбудова державних інституцій. Трансформація політичної системи України. Культурні процеси у незалежній Україні. Здобутки та втрати української академічної науки. Українське кіно та театр. Український живопис. Українська архітектура.	2	2
		18	6

№	ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовий модуль 1. Українські землі в XIV – першій половині XIX ст.			
1.	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1 Українські землі в складі іноземних держав XIV – XVII ст. 1. Політичне та економічне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського та Королівства Польського (Речі Посполитої): а) Польсько-литовські унії (Кревська 1385 р., Городельська 1413 р., Люблінська 1569 р., Берестейська 1596 р.) та їх наслідки; б) реформування правової системи, «Литовські статuti» та їх значення; 2. Формування українського козацтва. Запорізька Січ: а) виникнення козацтва як стану, устрій Запорізької Січі; б) поява реєстрового козацтва за Стефана Баторія, участь козаків у війнах першій половині XVII ст. в) козацькі повстання 1620 – 1630-х рр. «Куруківська угода» 1625 р., «Статті для заспокоєння українського народу» 1632 р., «Ординація Війська Запорізького...» 1638 р. Національно-визвольна революція 1648 – 1657 рр. Утворення Гетьманщини. 1. Національно-визвольна революція 1648 – 1657 рр.: а) причини, рушійні сили, етапи та наслідки національно-визвольної революції 1648 – 1657 рр.; б) дипломатичні відносини Б. Хмельницького з іноземними державами в період національно-визвольної революції 1648 – 1657 рр. 2. Утворення гетьманської держави: політичний та адміністративно-територіальний устрій.	2	2
2.	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2 Епоха «Руїни» (1658 – 1681 рр.). 1. «Руїна» в Україні (1658 -1681 рр.): а) причини, наслідки Руїни; б) гетьманування І. Виговського, Ю. Хмельницького: зовнішня та внутрішня політика;	2	-

	в) гетьманування П. Дорошенка, І. Самойловича: зовнішня та внутрішня політика Україна в період Гетьманщини XVIII ст. 1. Наступ царизму на автономні права України в першій половині XVIII ст.: а) гетьманство І. Мазепи. Внутрішня політика та зовнішньополітичні орієнтири; б) початок «Глухівського періоду» історії Гетьманщини: гетьманування І. Скоропадського. Утворення Першої Малоросійської колегії; в) наказний гетьман П. Полуботок, гетьман Данило Апостол. Захист українських автономних прав; 2. Гетьманщина-Україна в 50 – 80-х рр. XVIII ст.: а) гетьманування К. Розумовського. Внутрішня політика гетьмана. Ліквідація інституту гетьманства у 1764 р. та її негативне значення; б) завершення «Глухівського періоду»: діяльність Другої Малоросійської колегії та скасування українського автономного устрою.		
3.	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3 Культурний розвиток українських земель в епоху українського бароко (1648 – сер. XVIII ст.). 1. Києво-Могилянській колегіум (академія) та його роль у культурному розвитку української та слов'янської культури. 2. Українська барокова архітектура. 3. Українська барокова музика. 4. Українська барокова література. 5. Український бароковий іконопис, живопис та гравєрство. Українські землі в останній третині XVIII – пер. пол. XIX ст. 1. Адміністративно-територіальний устрій на українських землях у складі Російської та Австрійської імперій; 2. Суспільно-політичний, культурно-просвітницьких рух на українських землях у першій половині XIX ст.: а) декабристи в Україні. «Товариство об'єднаних слов'ян» (мета, політична програма); б) Кирило-Мефодіївського товариство, «Руська трійця»; 3. Соціально-економічний розвиток українських земель наприкінці XVIII – першій половині XIX ст. у складі Російської та Австрійської імперій.	2	-
Змістовий модуль 2. Україна у другій половині XIX ст. - до середини XX ст.			
4.	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4 Культурний розвиток українських земель у 2-й пол. XVIII – пер. пол. XIX ст. (епоха класицизму та романтизму). 1. Суперечливий характер розвитку української культури: а) «Розмивання» та інтеграція української духовної спадщини у склад загальноімперської культури (живопис; музика; література; скульптура та архітектура). б) Початок українського національного відродження останньої третини XVIII – пер. пол. XIX ст. Епоха романтизму. 2. Т. Г. Шевченко як художник та поет. Культурний розвиток українських земель	2	-

	2-ої пол. XIX – поч. XX ст. 1. Формування українознавчих наукових студій в останній третині XIX – поч. XX ст. НТШ ім. Т.Г. Шевченка, Київський університет св. Володимира, Харківський університет. 2. Дискримінація української культури у результаті прийняття Емського указу та Валуєвського циркуляру. 3. Становлення українського театру в підросійській Україні (остання третина XIX – поч. XX ст.). 4. Традиція та модерн в українському живописі та архітектурі останньої третини XIX – поч. XX ст.		
5.	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5 Україна в другій половині XIX ст. – 1914 р. 1. Україна в другій половині XIX ст.: а) буржуазно-демократичні реформи 60-70-х рр. XIX ст.; б) суспільно-політичний рух в Україні (громади, народники, народовці, москвофіли); 2. Україна на початку XX ст. а) національна революція 1905 – 1907 рр. Діяльність I, II Державних Дум; б) Столипінська аграрна реформа: причини, мета, наслідки; в) Україна в Першій світовій війні: плани воюючих держав на Україну, участь українців у бойових діях, діяльність Товариства українських поступовців та Союзу визволення України. Створення форм української державності 1. Україна в добу Української Центральної Ради: а) Українська Центральна Рада. Національний конгрес; б) універсали Української Центральної Ради та їх значення; 2. Українська Держава П. Скоропадського. Реформи гетьманського уряду. 3. Західноукраїнські землі 1918 – 1921 рр. а) утворення Західноукраїнської Народної Республіки; б) реформи ЗУНР	2	2
6.	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6 Україна в період тоталітаризму (1921 - 1939 рр.). 1. Радянська Україна у 1920 – 1939 рр.: а) сутність нової економічної політики: причини введення, наслідки, причини згорання; б) проголошення індустріалізації, колективізація на території України. Голодомор 1932 – 1933 рр.; в) сталінські репресії: причини, етапи, основні процеси, наслідки. 2. Західноукраїнські землі в складі Польщі, Чехословаччини, Румунії: а) соціально-економічне й політичне становище земель; б) створення ОУН та її боротьба проти польського режиму; в) Карпатська Україна. Розвиток української культури у 1920-1950-х рр. 1. Політика коренізації та її вплив на розвиток культури в Радянській Україні. 2. Українська культура між традицією та модерном: а) література (1920-поч. 1930-х рр.). Мистецькі об'єднання. б) образотворче мистецтво (архітектура, живопис, скульптура) 1920-1950-х рр.	2	-

	в) театр та кінематограф 1920-1950-х рр.		
Змістовий модуль 3. Україна 1945 - 1990 рр. та доби Незалежності			
7.	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №7 Україна у 1939 – 1985 рр. 1. Україна у Другій світовій війні: а) причини та початок Другої світової війни. Об'єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною. б) бойові дії на території України. Німецька окупація українських земель. Рух опору. в) звільнення України від німецької окупації. Наслідки Другої світової війни для України. 2. Україна в умовах деєталінізації (1953 – 1964 рр.): а) XX з'їзд КПРС та лібералізація суспільно-політичного життя; б) соціально-економічний розвиток України в 1956 – 1964 рр. Хрущовські реформи 3. Україна у другій половині 60-х – першій половині 80-х рр.): а) зміни в партійно-радянському керівництві УРСР. Епоха П. Шелеста та В. Щербіцького; б) дисидентський рух. Українська Гельсінська спілка 1976 р. в) соціально-економічний розвиток УРСР. Спроби реформування економічного життя.	2	-
8.	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8 Україна у період «перебудови» та незалежності. 1. Шлях України до незалежності (1985 – 1991рр.): а) особливості перебудовного процесу в УРСР; б) суверенізація УРСР. Здобуття незалежності України. 2. Політичний розвиток України (1991 р. – 2022 р.): а) становлення політичної системи незалежної України. Прийняття Конституції України (28 червня 1996 р.); б) криза політичної системи 2004 р. Помаранчева революція. в) Революція Гідності: причини, події, наслідки. г) Військова агресія Російської федерації проти України. Окупація українських територій, анексія Криму. Анти-терористична операція. д) Російсько-українська війна 2022 року: повномасштабне вторгнення, початок, основні події, сучасний стан. 3. Зовнішньо-політичні орієнтири та міжнародні відносини незалежної України. Підтримка світом України у війні з Росією.	2	-
9.	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №9 Українська культура у 1950 - 1991 рр. 1. Політика русифікації у науці, освіті, культурі 1950 - кінця 1980-х рр.; 2. Модернізація соціальної сфери (житло, побут, мода, стиль житла) у 1950 - 1991 рр.; 3. Досягнення української академічної науки (гуманітарні та природничо-математичні школи); 4. Український кінематограф (Ю. Іл'єнко, І. Миколайчук, С. Параджанов, Ф. Соболев); 5. Розвиток побутово-ужиткового мистецтва (килимарство, гончарство, склоробне виробництво). Українська культура доби незалежності (1991 р. - сьогодні)	2	-

	1. Українське кіно та театр доби незалежності. Відомі актори театру та кіно. Українські фільми, які здобули нагороди та міжнародне визнання. 2. Українська музика часів незалежності. Фестивальна культура. Участь України у музичних конкурсах Євробачення та Дитяче Євробачення: учасники та переможці. 3. Українська архітектура періоду незалежності. Забудова міст. Розширення туристичної та готельної інфраструктури України. Забудови в Україні до участі чемпіонати «Євро-2012»		
		18	4

Самостійна робота студентів
з дисципліни «Історія та культура України» передбачає:

- I. Підготовку і конспектування питань з теми.
- II. Складання термінологічного словника до теми.
- III. Робота студентів за спеціальними пошуково-дослідницькими завданнями: робота з науковими джерелами, підготовка доповіді, презентації, відповідь на запропоновані запитання тощо.

№	ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовий модуль I. Українські землі в XIV – першій половині XIX ст.			
1.	Тема 1. Українські землі в складі іноземних держав XIV – XVII ст. 1. Польсько-литовське зближення. Кревська 1385 р. та Городельська 1413 р. 2. Формування Речі Посполитої. Люблінська унія 1569 р.3. Соціально-економічні процеси на українських землях в XIV – XVI ст. «Устава на волоки» 1557 р. 3. Берестейська унія 1596 р. та її наслідки. 4. Поява реєстрового козацтва за Стефана Баторія; 5. Участь козаків у війнах першій половині XVII ст. (морські походи П. Сагайдачний; Хотинська компанія). 6. козацькі повстання 1620 – 1630-х рр. «Куруківська угода» 1625 р., «Статті для заспокоєння українського народу» 1632 р., «Ординація Війська Запорізького...» 1638 р.	6	9
2.	Тема 2. Війна під проводом Богдана Хмельницького (1648 – 1657 рр.) 1. Причини, рушійні сили війни під проводом Богдана Хмельницького (1648 – 1657). 2. Польсько-українське протистояння 1648 – 1649 рр. Битви. Угоди. 3. Польсько-українське протистояння 1650 – 1653 рр. Битви. Угоди. 4. Переяславська рада 1654 р. Польсько-українське протистояння. 5. Політичний лад та соціально-економічний розвиток Гетьманщини.	6	9
3.	Тема 3. Україна в період Гетьманщини XVIII ст. 1. Наступ царизму на автономні права України в першій половині XVIII ст.: а) І. Мазепа та українсько-шведський союз. Полтавська битва; б) П. Орлик. Конституція 1710 р.;	6	9

	в) Гетьманування І. Скоропадського. Утворення Першої Малоросійської колегії; г) Наказний гетьман П. Полуботок, гетьман Данило Апостол. Захист українських автономних прав. 2. Культурний розвиток українських земель в епоху українського бароко (1648 – сер. XVIII ст.): а) Києво-Могилянській колегіум (академія) та його роль у культурному розвитку української та слов'янської культури; б) українська барокова архітектура; в) українська барокова музика; г) українська барокова література; д) український бароковий іконопис, живопис та граверство. 3. Гетьманування К. Розумовського. Ліквідація інституту гетьманства у 1764 р. Друга Малоросійська колегія та скасування українського автономного устрою.		
Змістовий модуль 2. Україна у другій половині XIX ст. - до середини XX ст.			
4.	Тема 4. Українські землі в останній третині XVIII – пер. пол. XIX ст. 1. Суспільно-політичний, культурно-просвітницьких рух на українських землях Російської імперії у першій половині XIX ст.: а) Декабристи на Україні. Південне товариство (учасники, організаційна структура, програма; повстання); б) «Товариство об'єднаних слов'ян» (учасники, політична програма); в) Кирило-Мефодіївського товариство: учасники, програма; 2. Револуція 1848 р. на українських землях Австрійської імперії. 3. Українська культура: а) «Розмивання» та інтеграція української духовної спадщини у склад загальноімперської культури (музика; скульптура та архітектура); б) Т. Г. Шевченко як художник та поет.	6	8
5.	Тема 5. Україна в другій половині XIX ст. – 1914 р. 1. Українські землі в складі Російської імперії у другій половині XIX ст.: а) Кримська війна. Причини. Хід бойових дій. Наслідки; б) Епоха Великих реформ Олександра II (селянська, земська, міська, судова реформи); в) Соціально-економічний розвиток підросійської України (промисловий переворот; індустріалізація; урбанізація); г) Суспільно-політичний рух в підросійській Україні. Громадівський рух. М. Драгоманов. 2. Суспільно-політичний рух в півавстрійській Україні. Москофіли. Народовці. Радикали. 3. Українські землі в складі Російської імперії на початку XX ст. а) Револуція 1905 – 1907 рр. Діяльність I, II Державних Дум; б) Столипінська аграрна реформа: причини, мета, наслідки; 3. Культурний розвиток українських земель 2-ої пол. XIX – поч. XX ст.). а) формування українознавчих наукових студій в останній третині XIX – поч. XX ст. НТШ ім. Т.Г. Шевченка, Київський університет св. Володимира, Харківський університет;	6	9

	б) дискримінація української культури у результаті прийняття Емського указу та Валуєвського циркуляру; в) становлення українського театру в підросійській Україні (остання третина XIX – поч. XX ст.); г) традиція та модерн в українському живописі та архітектурі останньої третини XIX – поч. XX ст.		
6.	Тема 6. Українська революція 1917 – 1921 рр. Створення форм української державності: Українська Центральна Рада, проголошення та створення УНР, Українська Держава П. Скоропадського, Директорія УНР, ЗУНР. 1. Україна в добу Української Центральної Ради: а) Лютнева революція. Створення Української Центральної Ради. Національний конгрес (лютий – квітень 1917 рр); б) протистояння Української Центральної Ради з Тимчасовим урядом. I та II універсали; в) Жовтнева революція. III та IV універсали. Українсько-російська війна (грудень 1917 – лютий 1918); г) Брестський мирний договір. Встановлення протекторату Німеччини та Австрії над Україною. Збройне протистояння з більшовицькою Росією. 2. Українська Держава П. Скоропадського (квітень – грудень 1918 р.). Реформи гетьманського уряду. 3. Західноукраїнські землі 1918 – 1921 рр. а) утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Реформи ЗУНР; б) польсько-українське збройне протистояння. Чортківська офензива.	6	9
Змістовий модуль 3. Україна 1945 - 1990 рр. та доби Незалежності.			
7.	Тема 7. Радянська Україна в період становлення та утвердження тоталітаризму (1921 – 1941 рр.). 1. Причини переходу та сутність Нової економічної політики. 2. Індустріалізація (1928 - 1941): джерела фінансування; промислове будівництво. 3. Колективізація. Голодомор 1932 – 1933 рр. 4. Епоха масових репресій (кін. 1920-х – 1941 р.): а) Репресована Церква б) репресії та українська інтелігенція. 5. Політика коренізації та її вплив на розвиток культури в Радянській Україні. 6. Українська культура між традицією та модерном: а) література (1920-поч. – 1930-х рр.). Мистецькі об'єднання; б) архітектура та скульптура; в) живопис. О. Бойчук, К. Малевич; г) театр. Лесь Курбас; д) кінематограф. О. Довженко.	6	9
8.	Тема 8. Україна у 1953 – 1985 рр. 1. Україна в умовах деєсталінізації (1953 – 1964 рр.): а) XX з'їзд КПРС та лібералізація суспільно-політичного життя. Ліквідація системи ГУЛАГ; б) соціально-економічний розвиток України в 1953 – 1964 рр. 2. Україна у другій половині 60-х – першій половині 80-х рр.:	6	9

	а) наростання кризи в суспільно-політичному житті країни за П. Шелеста та В. Щербиського; б) дисидентський рух. Українська Гельсінська спілка 1976 р.; в) соціально-економічний розвиток УРСР. Спроби реформування економічного життя. 3. Політика русифікації у науці, освіті, культурі 1950 - кінця 1980-х рр. 4. Модернізація соціосфери (житло, побут, мода, стиль житла) у 1950 - 1991 рр. 5. Досягнення української академічної науки (гуманітарні та природничо-математичні школи); 6. Український кінематограф (Ю. Ілленко, І. Миколайчук, С. Параджанов, Ф. Соболев); 7. Розвиток побутово-ужиткового мистецтва (килимарство, гончарство, склоробне виробництво).		
9.	Тема 9. Україна у період «перебудови» та незалежності. 1. Шлях України до незалежності (1985 – 1991 рр.): а) особливості перебудовного процесу в УРСР; б) піднесення національно-визвольного руху; в) суверенізація УРСР. Здобуття незалежності України. 2. Політичний розвиток України (1991 р. – до сьогодні): а) становлення політичної системи незалежної України. Прийняття Конституції України (28 червня 1996 р.); б) криза політичної системи 2004 р. Помаранчева революція. в) основні напрями зовнішньої політики. Міжнародні відносини незалежної України. 3. Соціально-економічне та культурне життя в незалежній Україні: а) реформування економіки; б) становище в соціальній сфері.	6	9
		54	80

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

1. Запровадження магдебурзького права у містах.
2. Міські органи управління.
3. Литовські статuti та формування правової системи України.
4. Польсько-литовські унії та їх значення.
5. Причини етапи та наслідки національно-визвольної революції 1648 – 1657 рр.
6. Розбудова української держави – Гетьманщини.
7. Причини, зміст та наслідки Руїни (1658 – 1681 рр.).
8. Поділ Гетьманщини між Польщею та Московією.
9. Гетьманування І. Мазепи (1687 – 1708 рр.).
10. Політичне становище Гетьманщини в 1708 – 1781 рр.
11. Ліквідація козацького полкового устрою.
12. Український національний рух у XVIII ст.
13. Києво-Могилянський колегіум (академія) та його роль у культурному розвитку української та слов'янської культури.
14. Характерні риси української культури епохи бароко (література, живопис, гравюра, скульптура архітектура, музика, сценічне мистецтво).

15. Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської та Австрійської імперій.
16. Суспільно-політичний рух у підросійській Україні в першій половині XIX ст.
17. Культурний розвиток українських земель епохи класицизму та романтизму (друга половина XVIII – перша половина XIX ст.).
18. Інтеграція української культури до російського загальноімперського культурного простору (освіта, наука, мистецтво).
19. Епоха Просвітництва та романтизму й початок українського національного відродження останньої третини XVIII – першої половини XIX ст.
20. Реформи 60 – 70-х років XIX століття.
21. Громадівський рух в Наддніпрянській Україні.
22. Суспільно-політичний рух на західноукраїнських землях в другій половині XIX ст.
23. Україна в революції 1905 – 1907 рр. та період третьочервневої монархії.
24. Соціально-економічні трансформації та їх вплив на культурні процеси.
25. Формування українознавчих наукових студій в останній третині XIX – на початку XX ст.
26. Наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка. Київський, Харківський, Новоросійський, Львівський, Чернівецький університети, як центри науки й освіти.
27. Розвиток образотворчого мистецтва (живопис, графіка, скульптура, архітектура) на українських землях.
28. Українські землі в Першій світовій війні.
29. Лютнева революція 1917 р.
30. Українська Центральна Рада (березень 1917 – квітень 1918 рр.): етапи формування.
31. Всеукраїнський Національний конгрес та його значення.
32. Реформування вищих органів влади.
33. Українська Держава П. Скоропадського: внутрішня політика.
34. Директорія УНР: зміст внутрішньої політики. «Отаманщина».
35. Утворення ЗУНР: внутрішня політика.
36. Причини поразки, наслідки української національно-демократичної революції.
37. Етапи становлення радянської влади в Україні.
38. Політика «військового комунізму» та її особливості в Україні.
39. Введення НЕПу: особливості та наслідки.
40. Політика коренізації та її вплив на розвиток культури в Радянській Україні 1920 – на початку 1930-х рр.
41. Сталінська політика соціалістичної модернізації у СРСР.
42. Репресії 1920-х – 1930-х рр.
43. Розвиток української науки у 1920 – 1950-х рр.
44. Розвиток українського образотворчого та сценічного мистецтва у 1920 – поч. 1950-х рр.
45. Відбудова народного господарства. XX з'їзд КПРС та лібералізація політичного режиму. Хрущовські реформи наприкінці 1950-х – 1964 рр.
46. Дисидентський рух.
47. Політична лібералізація 1956 – 1972 рр. та її вплив на розвиток української освіти та мистецтва.
48. Суперечливі тенденції розвитку української культури у 1972 – 1991 рр.
49. Політика русифікації.

50. Розвиток українського образотворчого мистецтва (скульптура, архітектура, живопис, графіка) у 1956 – 1991 рр.
51. Проголошення політики «перебудови» та її особливості в Україні.
52. Посилення суспільного руху за перебудову державного устрою.
53. Здобуття Україною незалежності. Становлення та розбудова державних інституцій (конституційний процес 1995 – 2011 рр.).
54. Трансформація політичної системи України (1991 – по сьогодні).
55. Політична лібералізація 1956 – 1972 рр. та її вплив на розвиток української освіти та мистецтва.
56. Суперечливі тенденції розвитку української культури у 1972 – 1991 рр. Політика русифікації.
57. Розвиток українського образотворчого мистецтва (скульптура, архітектура, живопис, графіка) у 1956 – 1991 рр.

Список рекомендованої літератури:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навчальний посібник для ВНЗ. К.: Мрія. 2010. URL: <https://uahistory.co/book/boyko.html>
2. Греченко В. А. Історія та культура України: Підручник. Харків: ХНУВС, 2017. 440 с. URL: <https://cutt.ly/a1YzZZ2>
3. Історія та культура України: навчальний посібник / уклад. Дедурін Г. Г., Іванов С. Ю., Чорний І. В. Харків: ХНУВС, 2017. 108 с. URL: <https://cutt.ly/w1Yf77B>
4. Історія та культура України: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 480 с. URL: <https://cutt.ly/41Yz4mV>
5. Історія України: Конспект лекцій / О. П. Гужва, І. А. Сніжко та ін. Харків: УкрДАЗТ, 2014. 73 с. URL: <https://cutt.ly/f1YlY0j>
6. Історія України: навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. мед. закл. (денної форми навчання) / уклад. : П. О. Бідзіля, С. С. Дідик. Вид. доопрац. та доп. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2016. 198 с. URL: <https://cutt.ly/f1Yxr8n>
7. Історія України: Навчальний посібник URL: <https://uahistory.co/book/dovidnik1.html>
8. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ, 2016. 644 с. URL: <https://cutt.ly/B1YzdBA>
9. Історія української культури: конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання і слухачів другої вищої освіти всіх спеціальностей) / О. Л. Рябченко, Ю. А. Беліков, В. П. Бурмака та ін.; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. 182 с. URL: <https://cutt.ly/W1Yjyg4>
10. Історія української культури: навчальний посібник для студентів і курсантів вищих навчальних закладів МВС України / авт. кол.; за ред. М. П. Гетьманчука. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Львів: ЛьвДУВС, 2015. 404 с. URL: <https://cutt.ly/L1YxGUV>
11. Лазарович М. В. Історія України: навчальний посібник. К.: Стереотип, 2013. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-162.html>
12. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Історія України» для студентів I курсів усіх спеціальностей. URL: <https://uahistory.co/lesson/ukraine-history-opornii-konspekt-leczii/>

13. Пальм Н. Д. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 296 с. URL: <https://cutt.ly/A1Yg6o2>
14. Сідлецька Т. І. Історія української культури. Ч II : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2016. 78 с. URL: <https://cutt.ly/Q1YgAwJ>
15. Сідлецька Т. І. Історія української культури. Ч. I : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2016. 119 с. URL: <https://cutt.ly/W1YgVRU>
16. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 639 с. URL: <https://cutt.ly/M1YceEI>
17. Україна: культура, мистецтво, архітектура. Розвиток культури, мистецтва, архітектури в Україні у 1991–2021. Велика українська енциклопедія. URL: <https://cutt.ly/q1YhuCa>

**Система оцінювання (критерії оцінювання та шкала оцінювання)
із дисципліни «Історія та культура України»**

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни визначається на основі середньозваженого бала за національною шкалою і виставляється у відомість обліку успішності та ІНПС (заліковій книжці) за двома шкалами оцінювання: національною і ESTS.

Підсумкова оцінка складається із розрахунку 100 балів. Підсумкова оцінка курсу навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточний контроль (оцінка рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час семінарських занять) та підсумковий контроль за результатами іспиту.

Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 75 балів (максимально 5 за кожне семінарське заняття, 5 за модульний контроль та 15 за самостійну роботу студента) та рейтингу з атестації (іспит) – 25 балів.

Поточний та проміжний контроль												Самостійна робота студента	Підсумковий контроль (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1												15	25	100
C1	C2	C3	МК1											
5	5	5	5											
Змістовий модуль 2														
				C4	C5	C6	МК2							
				5	5	5	5							
Змістовий модуль 3														
								C7	C8	C9	МК3			
								5	5	5	5			

*C1, 2... – Семінарське заняття 1, 2...

МК1, 2... – Модульний контроль 1, 2..

Поточний контроль рівня знань студентів передбачає перевірку рівня підготовленості студента з теми. Поточний контроль здійснюється за напрямками:

- контроль за систематичністю й активністю роботи на семінарських заняттях;
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза межами аудиторних занять.

Модульний контроль знань студентів здійснюється в кінці модуля у формі тестування.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється в кінці семестру у формі іспиту за підсумками роботи з курсу.

При оцінюванні рівня знань студента аналізу підлягають:

- **характеристики відповіді:** цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- **якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу):** осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість;
- **рівень володіння розумовими операціями:** вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- **досвід творчої діяльності:** уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- **самостійна робота:** робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння добувати інформацію з різноманітних джерел (нормативні, програмові, преса), робота з комп'ютерною технікою, системою Internet.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Історія та культура України»

Оцінка ECTS	Середньо-зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна оцінка		Критерії
A	4,51-5,00	90-100	5	Зараховано	Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Вміє реалізувати теоретичні положення дисципліни в практичних розрахунках, аналізувати та співставляти дані об'єктів діяльності фахівця на основі набутих з даної та суміжних дисциплін знань та умінь. Знає сучасні технології та методи розрахунків з даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань проявив вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, може відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Зменшення 100-бальної оцінки може бути пов'язане з недостатнім розкриттям питань, що стосується дисципліни, яка вивчається, але виходить за рамки об'єму матеріалу, передбаченого си́лабусом навчальної дисципліни, або студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань
	5,00	100			
	4,95	99			
	4,90	98			
	4,85	97			
	4,80	96			
	4,75	95			
	4,70	94			
	4,65	93			
	4,60	92			
	4,55	91			
	4,51	90			
B	4,01-4,50	82-89	4	Добре – достатній рівень	Студент демонструє гарні знання, добре
	4,50	89			

	4,43	88		оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження.	володіє матеріалом, що відповідає програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною. Знає сучасні технології та методи розрахунків з даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань та поясненні прийнятих рішень, дає вичерпні пояснення
C	3,50-4,00	74-81	4	<i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками.	Студент в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідає програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати при вирішенні типових практичних завдань, але допускає окремі неточності. Вміє пояснити основні положення виконаних завдань та дати правильні відповіді при зміні результату при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях/ рішеннях/ розрахунках не є системними. Знає характеристики основних положень, що мають визначальне значення при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань та поясненні прийнятих рішень, в межах дисципліни, що вивчається.
	4,00	81			
	3,90	80			
	3,84	79			
	3,76	78			
	3,67	77			
	3,59	76			
	3,51	75			
	3,50	74			
D	2,83-3,43	64-73	3	<i>Задовільно</i> – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками.	Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача
	3,43	73			
	3,36	72			
	3,29	71			
	3,22	70			
	3,15	69			
	3,07	68			
	3,01	67			
	3,00	66			
	2,92	65			
	2,83	64			
E	2,51-2,75	60-63	3	<i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього.	Студент має певні знання, передбачені в програмі дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює правила вирішення практичних/розрахункових завдань дисципліни. Виконання практичних (індивідуальних, контрольних) завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.
	2,75	63			
	2,67	62			
	2,59	61			
	2,51	60			

FX	2,00-2,5	35-59	2	Не зараховано <i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять із дисципліни.	Студент може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у студента відсутні.
F	0,00-1,99	1-34	2	<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.	Студент повністю не виконав вимог програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними.